

Ўзбекистон адабиёти ва санъати

ЎЗБЕКИСТОН АДАБИЁТИ ВА САНЪАТИ

АНЬАНАВИЙ БАЙРАМ

Яқинда Чимкент шаҳрида вилоят Узбек маданият маркази ташабуси билан ўзбек тили, маданият ва урфодатлари мавзусида анъанавий байрам

Козоғистонда бошқа кўп миллатлар катори ўзбеклар ҳам азандан яшаб келдилар. Бугунги кунда вилоятда етмишдан ортиқ ўзбек мактаблари мавжуд, ўзбек тилида "Жанубий Козоғистон", "Чимкент оқшоми", "Мактабдosh", "Сайрам сабоси", "Адабиёт ва санъат" каби газеталар нашр қилинмоқда, вилоят ўзбек драма театри фаолиятни олиб бормоқда. Вилоятда яшатган таникли ўзбек адабиётни олимпиада, жамоат арబлари ва тадбиркорларининг номларини мамлакатда яхши билишиади. Козоғистон Ёзувчилик уюшмаси аъзоси Икромjon Ҳошимжонов бошчилик қўлаётган ўзбек маданияти марказининг маданий-мәърифий тадбирларида Халқаро Амир Темур хайрия жамгармаси Жанубий Козоғистон бўлими аъзолари ҳам фаол иштирок этмоқдалар.

Вилоят ва шахар ҳокимларлари, Козоғистонда истиқомат қўлаётган бошқа миллатлар маданияти марказларининг раҳбарлари иштирок этган бу

Козоғистондан мақлуб

Халқаро Амир Темур жамгармаси бошқарувчи раиси, Ўзбекистон ҳалқ ёзувчиси Мухаммад Али жамгарманинг козоғистонлик фаолларига Амир Темур ҳайтига багишланган китоблардан сова киди. Тадбирда ўзбекистон Республикасининг Козоғистондаги Фавқулоддода ва Муҳтор элчиси Турдиқул Бўтаёров иштирок этди.

Махкам ОРИПОВ,
Халқаро Амир Темур жамгармаси
Жанубий Козоғистон
бўлими бошлиги

КИНОҲУЖЖАТЧИЛАР АНЖУМАНИ

Пойтахтимиздаги Киночилар уйда киноҳужжатчиларининг учинчи ҳудудий семинари бўлиб ўтмоқда. "Ўзбеккино" миллий агентлиги, Тошкентдаги Швейцария ҳамкорлик борсosi ва Гёте институти томонидан ташкил этилган мазкур тадбир "Тикланган мулототлар", "Шарқ ва Фарб ўртасида ўзлиник англар ўйлидаги изланишлар ҳақида тасаввур хосил ҳадислар" шиори остида ўтмоқда.

Юртимиз киноҳужжатчилари Т.Калимбетовнинг "Арол аёллари тақдири", Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Мосвалик кинотанқидчи, "Культур" телеканали бошловчisi Андрей Шемякин томонидан таддим этилган "Россия киноси — түбун" дастуридан ҳалқаро танловларда сориндор бўлган фильмлар ўрин олган.

Шунингдек, тадбир давомида монхенлик киношунос, доктор Кэти Ронкенинг "Немис ҳужжатчилини тараққийининг тенденциалари" борасидаги мавзузаси тингланади, киношунослар, режиссрлар, операторлар ва талабалар иштироқида фильмлар мухокама келинади.

Дижит: янги филим

"ЎТОВ"

Яқинда пойтахтимиздаги Киночилар уйда "Ўтов" бадий фильмнинг премераси бўлди. Филим "Ўзбеккино" миллий агентлиги буортмаси асосида иктидорлар ўш режисср Аюб Шахобиддинов томонидан сурратга олинган. Сценарий муаллифи — Ёлкин Тўйчиев.

Филимда баш қарашмонлар образини таникли кино ташабуси Нозим Тўлахўжаев, Равшон Шодиева билан биргаликда ўш актёр Азиз Раметов ижро этган.

Хар бир инсон қандай шаҳротда яшамаси, ўз миллый кадрияларни асрашга, ёзозлашга интилади. Шаҳардан ачча олисда кўним топган оддий бир оила ҳаётни мисолида ёрк ва озодлик каби улуғ тушунчлар аҳамиятини ўзига хос тарзда талқин этишга ҳаракат килдик, — дейди режисср, — Филимнинг тўрт қарашмони — тўрт хил дунёкашага эга бўлган одамлар.

— Гунг аёл образини яратиш осон кечмади, — дейди ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Раъно Шодиева. — Чунки унинг характеристикини очишида асосан имо-ишорава юз ифодасига катта ётибор бериси талаб этилади. Энг асосийси, қарашмонимнинг мұхаббат туйгусини сўсиз ифода этишдек қийин

Лола ҲОЖИМУРОДОВА

Haftalik gazeta • 1956-yil 4-yanvardan chiqa boshlagan • www.uzas.uz • 2007-yil, 2-noyabr • № 44 (3924)

ЛИТВАДАН ХУШХАБАР

Гиляр номидаги махсус мусиқа академик лицеи республикалидаги ён кўзга кўринган ўқув юртларидан хисобланади. Айнанча, хорижий давлатларда бўлиб ўтагетган халқаро танловларда бориб фахрли ўринларни етгалиган ўқувчи ва талабалар сонининг ортиб бориси кувонарлини хол. Жумладан, яқинда Литвада

бўлиб ўтган 2-халқаро ёш пианичилар танловида лицеи талабаси Камола Зокирова иккичи ўринни олиши мусиқасар бўлди. Камола-Ота шахрида бўлиб ўтган республика танловида ҳам фахрли ўринга сазовор бўлган эди. Шуниси кувонарлики, лицеининг ёнг иктидорли талабала-

ридан яна бири Дилюза Тўраева ҳам танловида иштирок этиб. З-фаҳрли ўринни олишига ёриди. Унинг ижро дастурда ўзбек ҳамда хорих композиторларининг асарлари мавжуд.

Биз изланувчан ва меҳнатсевар кизларга омад тилаб қоламиз.

М.КАРИМОВА

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимиз киноҳужжатчилари Т.Калимбетовнинг "Арол аёллари тақдири", Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган таҳдиди тақдиди, Н.Аббосовнинг "Гаройиб ва сирли олам", С.Исковонинг "Самарқанд көғози", Н.Камоловонинг "Меҳрибонлик", Э.Аббосовнинг "Дўлпилар", "Мандала", "Алгамбра", "Осон ер билан туғашган жойда", "Буллуплар орасида", "Умид", "Асли", "Яшашни истайман", Тожикистон ("Ню-Йоркдан 11 000 км", "Гулбек", "Риштон нони", "Ошик мусаввир", "Москвага борамиз") республикалари ижодкорларининг бир неча ҳужжатли асарлари келинади.

Юртимизда ўзига хос бетакор тарихи билан инсоният кўзига ташамдиган т

Маколамиз ҳараками — ҳамасбимиз Ахмад ака ҳаёт бўлганида, мана шу саҳовати куз кунларидан унинг 90 йиллигини бирга нишонлаган бўлардик. Кутлуғ санага атиги уч ой қолганида у бу фоний дунёни тарк этди..

Ахмад аканни ўйлаганимда, ўзим шахсан шоҳид бўлган ярим асрил ҳаёт йили, нозик табиати, ушалган ва ушалмай колган орзу-армонлари бирма-бир кўз олдидан ўта бошлиди. Ахмад аканнинг ота-оналари Тошкентнинг тагли-жойи, палаги тоза, меҳнатчи фуқароларидан бўлган. Бу оиласда этии ўғил, бир киз вояга етган. Уларнинг барчаси эл-юр хизмати ва аргодига сазовор фарзандлар бўлиб итиши.

Шахсан ўзидан эштиб эдим, якинлари ҳам тасдиқлаши: Ахмад ака расмий хужхатларда кайдай этиланганидек, 1919 йил эмас, 1917 йилнинг таҳликали куз фаслида дунёга келган экан. Болалик, ўсмирикли, хусусан, ўкуви-табалалик даври ўтган асрнинг энг фожиали 20 — 30-йиллари кечган. Отасининг шахардаги савдо дўкони, Дўрмандига каттагина ер-сувлари, ўйжойлари тортиб олинган. Бу хил моддий йўқотишлар устига ўсмирилидан шеърларини ёд олган Чўлон, Боту, Элбек, Усмон Носир, романларини кўлдан кўймай ўқиган Кодирий устидаги таъбиъи таҳдидлар уни алами ўйларга толдирган. Аммо бу хол Ахмаджон қалбидаги адабиётга бўлган меҳрини сўндирилмади. Ўн тўккис ёшида педагогика институтига ўқишига кирди, М. Шайхзода, Х. Сулаймон маърузлари унинг сўз санъатига бўлган шайдолигини янада ошириди; ўқиб турбай тайёрлов бўлимида музаллимлик килди, ўқиши тутишиб олти йил да-вомидаги мактабда адабиётдан даро берди.

1946 йилдан унинг журналистик фаолияти бошланди. Даствлоб боралгар газетасида, сўнг республика радиоси, партия журнали, давлат наширитеши ишлади. Ўша кезлари унинг Ҳаким Назир, Ҳибзиддин Муҳаммадхонов, Шариф Юсупов билан бир умрга ҳамкору ҳамдистиги бошланди, каламни кайради. Сўнг аспирантурада таълим олди. Устоз Иzzat Султонов раҳбарлигидан Абдула Кодирийнинг тарихи романлари мавзудиги номзодиди диссертацияси устида тақдикот олиб борди. Кодирий ва унинг сафдошлари эндигина расман оқланган, ижодий месроси ҳалқа кайтирила бошланган кезлари Кодирий романлари мавзусига кўл уриш, боз устига, буюк адаб ҳақида гиҳи гапни айтиши калтис бир иш эди. Гарчи мустаబат тузум кишинларни парчалана бошланган бўлса-да, Абдула Кодирий ибораси билан айтганда, "кул

даври кокиб кетган төмир қозик атрофидан йироқ кетиш" юйинчиллик билан кечайтанди. Шундай бир вазиятда диссертант дадил ишга киришди. Жараён у таҳтадан кўра ҳам мурракаброк, ма-шакъатлирор кечди. Кейинчалик битган хотиралирида муаллиф булаш ҳақида ба-тағсил хикоя килиб берган. "Киржийлик ҳаётим давомидаги чеккан заҳматларим тарозининг бир палласига туштаган саводлар юки иккинчи палласига кўйиладиган бўлса, шубҳасиз, иккичинчи палла босиб кетарди", — дея юринаги онганди бир гаҳ Ахмад ака афсус-надомат билан. Айни пайтда, у сўзи-

ишига таклиф этиди. Бу таклифа у бажо-нидига розилик билдирида ва тез орада кафедранинг "уз одами"га айланди. Уттиз йилдан ошик шу кутлуг масканда сидикиндадан хизмат қилди. Универси-тетда у моҳир педагог бўлиш бароба-рида, яхшигина ташкилотчилик кобили-буминга деканлик килди,

лат фидойисиман. Афсус, дилимдаги гапларни уларчалик койил килиб айтол-майман. Буни яхши биламан. Лекин менга бир нарса таскин беради: адолат йўлида улар сафида тургани учун фахрланаман" деган гаплари хеч эсим-дан чикмайди.

Деканлик лавозимидан озод бўлиб олгач, яйника, нафақа-га чиққанидан кейин, у бутунаси узи танланган асрбoshi адабиёти уммонига ўнгигиб кетди. Иш-чиляр шаҳарчасидаги ҳовлиси этиагига ўзи учун маҳсус уй солидиги эртадан кечагча кўлмасларни титклилаш, қадар-дон машинасини бетинига чиқилтиши билан шугуфланди. Ёз ойларини Дўрмандаги ўзувчиларнинг ижоди ўйнада ўтказар, болалик йиллари кечган отамерос мулк нафаси уфурига турган бу масканда уйрабадам олар, кексалигига ҳарамай бодаги ҳовзуда ийтилардек фаввос бўлиб сузар, дўстлар ила марокка субҳат курар, илхом билан ишлар, бинобарин, машинасини ти-нимизига чиқиллатади.

Унинг, айника, бир хислати ҳамманин лоп колдиради. У чиндан ҳам санъат шайдоси эди. Турғун Алимоватга их-лоши нюхядга баланд бўлган, хонадонидаги тўй, улфатгарчиллик гурунларига их-лоши ўтмасди, моҳир создана танбур ёки сатода маком кўйларини янграттанди бамисоли жунун холига тушарди, ўзи дуторда яхшигина машкарлар чаларди. Ўз ойнадонигина эмас, қариндош-ургулар, якин дўстларни даврасидаги, хуммадидан, Дўрмандаги хос ўтиришларга ҳам шундай дейши мумкинди, лекин кинно да-сундан эса юзлаб маколосидаги чиқиллатади.

Тинимис мекнат, иммий изланишлар самараси ўларко саксондан ошганида олимнинг "Маънавият, қадрият ва ба-дияти" номли салобатли китоб дунёнига кўйилди. Абдулла Кодирий, "Ижод ва изланышлар", "Адабий мерос ва замо-навийлик" китобларини, вакти матбуотда эса юзлаб маколосидаги ўзининг чиқишига махкамаларни тақдитади. Бирин-кетин "Абдулла Кодирий", "Ижод ва изланышлар", "Адабий мерос ва замо-навийлик" китобларини бу маколосидаги чиқишига махкамаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни башхол курдат килдига кирди. Бирин-кетин "Абдулла Кодирий", "Ижод ва изланышлар", "Адабий мерос ва замо-навийлик" китобларини, вакти матбуотда эса юзлаб маколосидаги чиқишига махкамаларни тақдитади.

Кодирий ҳақида илк диссертация музиллиси сифатидан Алиев номи иммий-адабий ҳамоатчилик оғизига тутиши. Ўша кезлари адабиёт имидаги соглом кучларни атрофига ўнишиш пайдада юрган Миллий университетимиз ўзбек адабиётни кефедраси мудири профессор Фулом Каримов Ахмад аканни кафедрага

тутни эслатарди. Бу бўлимдаги жўшик таълим-тарбиявий ҳамда ижодий мухит кундигисидан асло колишимасди, адабий учрашувлар, бахшлар мудом давом этарди...

Педагоглик, раҳбарлик ишлари билан баробар Ахмад ака Фулом Каримов тақлифига кўра, Кодирий сафдошлари ижодий месори бўйича кўлмали тадқикоти ишларига кириши. Бех-бўйид, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни башхол курдат килдига кирди. Бирин-кетин "Абдулла Кодирий", "Ижод ва изланышлар", "Адабий мерос ва замо-навийлик" китобларини, вакти матбуотда эса юзлаб маколосидаги чиқишига махкамаларни тақдитади. Бирин-кетин "Абдулла Кодирий", "Ижод ва изланышлар", "Адабий мерос ва замо-навийлик" китобларини, вакти матбуотда эса юзлаб маколосидаги чиқишига махкамаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади.

Кодирий ҳақида илк диссертация музиллиси сифатидан Алиев номи иммий-адабий ҳамоатчилик оғизига тутиши. Ўша кезлари адабиёт имидаги соглом кучларни атрофига ўнишиш пайдада юрган Миллий университетимиз ўзбек адабиётни кефедраси мудири профессор Фулом Каримов Ахмад аканни кафедрага

тили охизли қиласи. Ўша дакиқалар кирк йиллик умримдаги баҳти дамларининг чўккиси бўлган" деганди.

Хақиқат осонлика юзага чиққаний йўк, соглом кучларни таълим-тарбиявий ҳамда ижодий мухит кундигисидан асло колишимасди, адабий учрашувлар, бахшлар мудом давом этарди...

Педагоглик, раҳбарлик ишлари билан баробар Ахмад ака Фулом Каримов тақлифига кўра, Кодирий сафдошлари ижодий месори бўйича кўлмали тадқикоти ишларига кириши. Бех-бўйид, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини кўрганида тоқати тоқ бўлиб ўзини кўярга жой тополмас, мухоммадалар чори мухоммодларни юзига кўнглидаги бор гапни шарта-шарта айтвартади. Айника, Кодирий, Чўлон, Фитрат, Фази Юнус, Боту, Элбек ҳаёти ва ижодига оид бир материал түплади; кузатиш, муҳоҳазаси ва мухоммадаларни тақдитади. Адабий-иммий ҳаётимда мунофиқлини

АЗИМ СУЮН

ИШКИЛИИ

ТУГДОНА

Ватанининг энг юксак нуқтаси Ҳисортоғда қояларни қўқ ёрб ўсар мағрур ТУГДОНА. Юртим кенгликлари бўргум каби боқар у, яшил салтанати-ла торакларни ёпар у. Кундузи қўёш билан ташла-тика ташлашар, Тұлларни Ҳур билин ишк тилида диллашар. Шогуллайды шамола төбранар гувернанар, Дарав ишнан унга қашқар қараф уевуллар.

Ўн тўрт кунлик тўлин Ой кирганди кучогига, Даерсан: етиб булмаскан гузаллик адоғига.

Булутнинг парчасидек соғси Айиркўёда,

Унинг чаққалишин кўр Айиркўёл чайқалаганда...

Атрофида морхўлар

ва яна шоҳдор кийик,

Унинг япроқларидан

татимоқча туар тик.

Гоҳо Ҳисорнинг қўнир айиги — мазахўрда

тансасин кучоқлар

мевасин илинжиди.

Чақмоқлар кўклиам чоги

туғондага қослашар,

Қора булатлар келиб

тепасида пастлашар.

Тураварер у мағрур

Кузда-ю ёзин-қишин

Дўстлари ачарлардек

яшил-яшил, ям-яшил.

Азим Суён, чиқим мен

беш минг қудон юксакка,

Тугдана қондош билан

чиң дилдан сирлашмак.

Бир тун ёнида қодим,

қизиди-еъ гап-ашшак,

Кетар ҳозим бағридан

менга берди бир бўлак.

Тумор қилиб тақ, деди,

Ўзбегим бешигига,

Хамто тассан ярашар

Ҳар хови эшигига.

Қўз тегмасин, деди у

Юртнинг болаларига,

Момодар каби тақсан,

Айтсан, оналарига...

Ватанининг энг юксак

макони Ҳисортоғда

қояларни қўқ ёрб

ўсар мағрур ТУГДОНА!

ДИЛДОРЛИК

Бир дилдорлик ҳавода

бел бўйласан гул-гўёҳ

сино сарин шаббода

оҳ-оҳ-оҳ

Уғларга атласадай

туташ-туташ қизғалдоқ

қандай чудидар тўрғар

воҳ-воҳ-воҳ

Йўлни қайрмада қилиб

гала чуғурчук ногоҳ

ўтар кўкни тўлдирип

оҳ-оҳ-оҳ

Каркингиз нафармон

узмоқни эдим сероҳ

қўйимга санҷи тикон

воҳ-воҳ-воҳ

Яшил яйлов тўшида

ўтлар упор аргумоқ

айтири тог қушидай

оҳ-оҳ-оҳ

Тўлқин-тўлқин қир-адир

гулқоқи сарчи оқ

юрк шошиб борадир

воҳ-воҳ-воҳ

О, адашгай ким деса

ҳаёт доим қайгу чоҳ

бизиг мен-ла гул терса

оҳ-оҳ-оҳ

Юртим кенгликларида

сайр эт — кўнгил бедор

юксал эркинликларда

оҳ-оҳ-оҳ

СЕВГИ

Тоғ бодоми гуначсининг

пуштиранг баргидарсан.

Бир нафасдан корайгайсан —

щунчаладар латифидарсан.

Ёт-бегона бир сарф қўна

яноғинги сўлдари,

Бу ҳаётда баҳт ўй нарса

агар сени ўйдари.

Йўк, сен кўккам ғимирисан

камалактус ёмғиссан,

Ер қавридан майсаларни

олиб чиқсан бағирсан.

Йўк, сен ойнисе ёғдусида

ялтираган куз гули,

Қаҳри чақин не зотларинг

малюс қылган кўнглини.

Йўк, сен яйдок дала-даштининг

замҳарир изгирини —

сенинг севлини олари

насағда қисса сени.

Сенинг чорбогар булди

деганлар адансайдир,

Сенинг куйшинг тўрт фасла

янгасас ярашайдир.

Севги! Сенинг қадамларинг

богчада, мактабларда,

Одатда, бирор ёзувчи иходи таҳлил этилганда асарларининг мавзу дуораси, тасвир услубининг ўзига хослиги, яратган образларининг хәтийлиги-ю тарбиявий аҳамияти ёки қайси асарида қандай гояларни илгари сургани-ю бадиий тил хусусиятлари юзасидан фикр юритилади. Беён килинадиган фикр-мулоҳазалар мазмунан ҳар хил бўлса-да, уларни боғлаб турдиган бир нуқта бўлади. Бу бадиий маҳорат билан боғларни ёзувчи иходий индивидуаллиги масаласидир.

Танлики болалар шоир Анвар Обиджон асарларига шу жихатдан назар ташлаганда унинг шоир, носир, киносценарист, драматург, ношир сифатидан кўп кирради иходий фаoliyati кўз олди.

Оддинарда, бирор ёзувчи иходи таҳлил этилганда асарларининг мавзу дуораси, тасвир услубининг ўзига хослиги, яратган образларининг хәтийлиги-ю тарбиявий аҳамияти ёки қайси асарида қандай гояларни илгари сургани-ю бадиий тил хусусиятлари юзасидан фикр юритилади. Беён килинадиган фикр-мулоҳазалар мазмунан ҳар хил бўлса-да, уларни боғлаб турдиган бир нуқта бўлади. Бу бадиий маҳорат билан боғларни ёзувчи иходий индивидуаллиги масаласидир.

Танлики болалар шоир Анвар Обиджон асарларига шу жихатдан назар ташлаганда унинг шоир, носир, киносценарист, драматург, ношир сифатидан кўп кирради иходий фаoliyati кўз олди.

Оддинарда, бирор ёзувчи иходи таҳлил этилганда асарларининг мавзу дуораси, тасвир услубининг ўзига хослиги, яратган образларининг хәтийлиги-ю тарбиявий аҳамияти ёки қайси асарида қандай гояларни илгари сургани-ю бадиий тил хусусиятлари юзасидан фикр юритилади. Беён килинадиган фикр-мулоҳазалар мазмунан ҳар хил бўлса-да, уларни боғлаб турдиган бир нуқта бўлади. Бу бадиий маҳорат билан боғларни ёзувчи иходий индивидуаллиги масаласидир.

Танлики болалар шоир Анвар Обиджон асарларига шу жихатдан назар ташлаганда унинг шоир, носир, киносценарист, драматург, ношир сифатидан кўп кирради иходий фаoliyati кўз олди.

Оддинарда, бирор ёзувчи иходи таҳлил этилганда асарларининг мавзу дуораси, тасвир услубининг ўзига хослиги, яратган образларининг хәтийлиги-ю тарбиявий аҳамияти ёки қайси асарида қандай гояларни илгари сургани-ю бадиий тил хусусиятлари юзасидан фикр юритилади. Беён килинадиган фикр-мулоҳазалар мазмунан ҳар хил бўлса-да, уларни боғлаб турдиган бир нуқта бўлади. Бу бадиий маҳорат билан боғларни ёзувчи иходий индивидуаллиги масаласидир.

Танлики болалар шоир Анвар Обиджон асарларига шу жихатдан назар ташлаганда унинг шоир, носир, киносценарист, драматург, ношир сифатидан кўп кирради иходий фаoliyati кўз олди.

Оддинарда, бирор ёзувчи иходи таҳлил этилганда асарларининг мавзу дуораси, тасвир услубининг ўзига хослиги, яратган образларининг хәтийлиги-ю тарбиявий аҳамияти ёки қайси асарида қандай гояларни илгари сургани-ю бадиий тил хусусиятлари юзасидан фикр юритилади. Беён килинадиган фикр-мулоҳазалар мазмунан ҳар хил бўлса-да, уларни боғлаб турдиган бир нуқта бўлади. Бу бадиий маҳорат билан боғларни ёзувчи иходий индивидуаллиги масаласидир.

Танлики болалар шоир Анвар Обиджон асарларига шу жихатдан назар ташлаганда унинг шоир, носир, киносценарист, драматург, ношир сифатидан кўп кирради иходий фаoliyati кўз олди.

Оддинарда, бирор ёзувчи иходи таҳлил этилганда асарларининг мавзу дуораси, тасвир услубининг ўзига хослиги, яратган образларининг хәтийлиги-ю тарбиявий аҳамияти ёки қайси асарида қандай гояларни илгари сургани-ю бадиий тил хусусиятлари юзасидан фикр юритилади. Беён килинадиган фикр-мулоҳазалар мазмунан ҳар хил бўлса-да, уларни боғлаб турдиган бир нуқта бўлади. Бу бадиий маҳорат билан боғларни ёзувчи иходий индивидуаллиги масаласидир.

Танлики болалар шоир Анвар Обиджон асарларига шу жихатдан назар ташлаганда унинг шоир, носир, киносценарист, драматург, ношир сифатидан кўп кирради иходий фаoliyati кўз олди.

Оддинарда, бирор ёзувчи иходи таҳлил этилганда асарларининг мавзу дуораси, тасвир услубининг ўзига хослиги, яратган образларининг хәтийлиги-ю тарбиявий аҳамияти ёки қайси асарида қандай гояларни илгари сургани-ю бадиий тил хусусиятлари юзасидан фикр юритилади. Беён килинадиган фикр-мулоҳазалар мазмунан ҳар хил бўлса-да, уларни боғлаб турдиган бир нуқта бўлади. Бу бадиий маҳорат билан боғларни ёзувчи иходий индивидуаллиги масаласидир.

Танлики болалар шоир Анвар Обиджон асарларига шу жихатдан назар ташлаганда унинг шоир, носир, киносценарист, драматург, ношир сифатидан кўп кирради иходий фаoliyati кўз олди.

Оддинарда, бирор ёзувчи иходи таҳлил эти

Матлум давр шөвриятини акс этирган адабий маанина нафакат тарихи жиҳатдан, балки руҳий-маънавий нуктаи назардан хам улкан аҳамиятга эга. Филологиянни доктори Баҳодир Каримов ва Ҳабиб Абдиров томонидан тартиб берилган "XX аср ўзбек шөврияти антологияси"-нинг асли мояхияти ("Ўзбекистон миллий энциклопедияси" нашириёти, 2007) миллий тафқурдаги мана шундай улкан ходисанинг акс этишида кўринади.

XX аср ўзбек шөврияти учтеран илдидан сув ичиб улғаятган нақирион чинорга ўхшайди. Булар: ҳалқ поэтик тафқуруни мумтоз шарқ шөврияти анъаналяри ва жаҳон шөврияти тағриблари. Бирор поэтик анъаналяри ва типоло-гик таддикнинг ўзиёт XX аср ўзбек шөврияти моҳиятини англаш учун етарили асос бўла олмайди. Бу давр шөврияти тамомила янги шөврият. XX аср одами бошқа давр қишилигига ўхшамаганидек, ушбу асрда дунёга келган шөврият хам анъанавий шөвриядан фарқ киласди. Бу давр шөвриятида Навоийга хос бемисл маърифатни, Бобур шөвриятидағи фожиавийликни, Машрабона саркалини, Фурқатона мунгни учратмаймиз. Лекин бу давр шөврияти айнан ўз улғурили, ўз еркин ва эркизилиги, ўз баҳти ва фожиаси билан янги, шубҳасиз, улкан адабий мерос китобида ўз саҳифасига эга. Хали сиёҳи курб үлуграрман "XX аср ўзбек шөврияти антологияси" бу фикри-мизининг ёрқин далили.

Анъанавий эстетика хос тугал маънавий-ахлоқий ўзиёт XX аср ўзбек шөврияти учун бегона бўлмас-да, бу давр руҳи, волекилиги учун тамомила ёт эди. Бу ҳолат янги давр ўзбек шөвриини, меҳваридан узилган саҳиба сингари, руҳий дарбадарликка дучор килди.

Карашма денгизин кўрдим,
на нозилик тўлкини бордир,
Халокат бўлгусин билмай,
кулончи катта отдим-ку...

(Абдулхамид Чўлпон)

Поэтик талқинда "карашма денгизи" —

фоний дунё. XX аср шоири ассоциатив тарзида унинг алдамчи эканни хис мажмуди. Лекин мисраннинг давомида келган "на-нозик тўлкини бордир" сўзларидан ослар пафоси фожиавийлик томон оғади. Мукарар ҳалокатни англамасдан маккор денинг домига тушиб, лирик "мен" хаётининг мазмунини бўлмиш ишк, назарини фоний дунё томон йўнагтириш, оқибатда хаётининг асл манбай бўлган ёрни йўкотиш XX аср элитар катлами психологияси учун типик ҳодиса эди. Бундай улкан тарихи факат лирикагина шу қадар тугал ва кенг ифодалашни мумкин. Холбукни, Навоий англаб етган дунё макри, Бобурнинг ҳаёт йўлидаги чигалликни, Фурқатаги шаҳсиятидағи итироблар тўлкини олдида XX аср киши-

нимис билан унинг негизида эзгулик яшиади ва ағсонавий Қақнис сингари бир куни ёвузилик кўксини поралаиди.

60-йиллар шөвриятида кўйланган ўлмас руҳ образи, менимча, наъматак образининг иккинчи уми:

Юқсан фазоларда айлагил парвоз,
Сенда на оҳанг бор ва на бор овоз.

Сенга на бўронлар кор кила олур,
Сени на йўкотиб, бор кила олур.

Сен мисли камалак — юқсан ва сўлмас,
Камалакни эса парчалаб бўлмас.

(Абдулла ОРИПОВ)

Уша ўлмас руҳ, асрлар силсиласидан келётган ёзгулик милий гурур ва ифтиҳор билан бойянга янада жарангдорлик каеб

ибадати касб этади:

Пакғиз

Ушбу дастлабки кузатувнинг ўзи ҳам кўрасатига турбидики, XX аср ўзбек шөврияти ўзлик сар-

ҳадлари томон қенгтайиб, руҳий манзиларидан муносиб ўрин егалаган.

Муҳтарам ўқувчига тақдим этилаётган "XX аср ўзбек шөврияти антологияси" да имкон қадар даврнинг юқсан бадиияти талабларига жавоб берадиган шеърий асрлар ҳамаланган, бадиият бош мезон бўлиб хизмат килган. Шоирлар ва шеърлар кетмата-кетлигини белгилашда хронологияга асосланганликни, бунинг ўзи ҳам мазмун милий этиладан далолат беради. Шу ўринда таъкидлаш жоизки, антология мояхиятни сараланган ижодкорлар асрларидан иборат бўлишини назарда тутиб, китобга кирган шоирлар сонини камайтириш эвазига асрлар кўламини кенгтайириш мумкин эди. Шунингдек, китобда талаби иммо хатоларининг мавжудлиги ҳам ўзувчи таъсирларни ўзида бираладиги. Мазкур китобни лотин ёзувида нашр этишини режалаштириш наширт ёхидимлари тақлиф ва талабларни инобатлаш олишлари хамда айрим хатоликларни бартараф этишилари позим бўлади. Умид киламизки, антология кейинги наширларда янада мумкамлашади.

Наширдидан "XX аср ўзбек хикоялари антологияси" ўстидаги ишларнинг давоми этаётгани ва яқин келажакда чоп этилишидан хабардор бўлиб кувондик. Бу яхши хабарни газетчонлар этибирига хам ҳавода киламиз.

Умуман, "XX аср ўзбек шөврияти антологияси"нинг нашр этилишини буғунгича ижодий жараёндаги ижобий ходисалардан. Китобдан нафакат оддий шеър ихломандарни, балки Олий ўқув юртлари таъсирларни, филолог мутахассисларни шеърийларни мумкин. Ушбу гулдаста барчамизга муборак бўлсин.

Узок ЖўРАКУЛОВ

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан озод руҳ энди ўзини англамок сабри интилади, буюк ажодлар юртларни сўзмок бўйлаб ёр валиси сари йўлга чиқади. Калбода кўркув ва умид, тилида итиҳо...

(Рауф ПАРФИ)

Бандидан о

Бошланиши тўртинчи бетда.

Бу фикри ўз вактида академик Вонибди Абдуллаев ҳам давом этирган: "Дар кирдикорларини каттик ҳаже килган, Инсиф ва адолат учун курашган бу халқчил шоир ҳақида жуда кўп ҳикоя ва латифалар вужудга келган. Уларнинг кўпчилигига Машраб Насридин Афанди каби кўрмас, адолатларвар, донса ва ҳозирхавоб ҳақида кахрамони сифатида тасвир этилади. Бунга чидай олмаган юкори тоифа доиралар Машраб асаларининг омма орасидан тарқалиб, шукрат, козонишига карши кураш олиб борадилар. Лекин бунинг илохи бўлмагач, ижодини соҳталаштириша, уни Худо ва пайғамбар йўлида девоналини килиб юрган тарқидунёчи шоир, бадбин дарваш — қаландар килиб кўрсантишига уринадилар. Бундай ҳолларнинг барчаси Машрабни турлича талқин этиши гибли келади. Бунинг устига котиблар ва ношилар Машрабноми (ёки тахаллуси) билан ижод этган турли шоирларнинг шебъларини аралаштириб юборганилар".

Таджикотчи Мумин Ҳошимхонов изланишлари максадини аник белгилаб, Машраб ҳаёти ва ижодини, бу улуг зот дунёкашарини тушиунишда у шаган даврнинг сийёси, ижтимоий-иктисодий ва маънавий мухитини, бу мурракаб даврнинг ўзига хос хусусиятларини англаш ва идрок этиши бенихоя мухим эканлигини таъкидлайди. Айни чорда, Машраб ҳаёти ва ижоди ҳақида шу пайтгача ёзилган, эълон килинган таджикотлардаги асосий фикр ва мулоҳазаларни кўйсий таҳтил келади, бунда китобхонда Машраб тўғрисидан ўз нутки назарига эга бўлиш имконияти ҳам пайдо бўлади. Мана, Искок Богоистонийнинг "Тазкирия қаландарон" идан келтирилган парча: "Рахимбобо шартаки, айтими сўзидан томас, баланд бўйли, сарвомат, кенг пешона, сочлари фатила-фатила, дарвиштабиат, ола кўзларидан мудом у чақин, назари тушиши кимсансан жону жахонни ўтаб юборгудек. Вуҳуди, наинки вуҳуди, жумла йўку бори гўй ашбор отишга йўргулуб, мудом шо оташа кубофтган турниги эди. Ва ҳузвори хондан, сетор ва танбуруни бағоят нозик ва нафис чётар эди. Раҳимбобонинг ҳақсузи, оташнок ашъори нопок дилларни кўйдиргувчи эди... " Шу асрарда Машрабнинг Махмуд Катагон ҳузурда жасорат билан айтган ушбу сўзларини ҳам ўқимиз: "Оре ростдурким, мўмин-мусумон бандалар-

ни эрмас, балки ришвашур қозиларни, оқни каро кигувчи муфтиларни, иккичиллик уламоларни, шайдойи муллоларни ҳаже тили бирла тасвиғ этишмадим. Неки битдим, ҳақ турур. Узр айтмоқлик факирга одат эрмас..."

Муҳаммад Баде Малехо Самаркандининг "Музаккирул-асхоб" асаридан келтирилган мана бу парчага ёзтибор беринг: "У (Машраб) ўз зехнидаги ўтиклир туфайли бошқаларнинг диккатини жалб этди. Зўр ҳавас билан ўйини соясидан камолот касб этди. Баланд Сармарондага да-

ражасидан келди. Машраб ўз саёхатлари давомидан кўп камолот топди, унинг ашьори хам етилкик ҳасб этди, буни мақтаб ўтиришининг ҳожати йўк.

Мумин Ҳошимхоновнинг китобида бундак ташкири Машраб ва Махмуд Катагон, Машраб ва Оғоҳқўха муносабатларига доир ўта қизиқарли ва, айни чорда, ўта мухим маъмулатлар келтирилган. Таджикотчининг фикрига, пайғамбар аводли, Махмуди Аъзамнинг набираси, "Кутуб ул-олам" даражасига етишган Оғоҳқўхани Машрабни кашри, унинг кунашандас килиб кўрсантиши, калтахам ва жаллод килиб тасвирланган инсофдан ҳам, адолатдан ҳам эмас. Бунда у бошқа бир қанча ишончи тарихий манబалар каториди: Исломиддин Салоҳийнинг "Ўзбекистон адабиёти ва санъати"нинг 1997 йил 14 феврал сонидаги ўзлон килинган "Ижтимоий муносабатлар курбони" сарлавҳали маколосига, Абдурашид Абдурағуров, Нурсатулло Жумайхуза каби олимларнинг таджикотларига таяниди: "Оғоҳқўхана Машраб сиймосида содик, фидои муридни эмас, балки Мансури Халлоҳ макомига етган шаддод, говядий ракиби кўрди... Оғоҳқўхана бу келишомчилика расмий тус беришдан манфаатдор эмас эди. У Машрабни бирор йўл билан гуноҳкор этиби, уни обрўзизлантириш чорасини ахтаради. Тез орада бу кора ниятини амалга ошириш учун "кучли" баҳона ҳам топилади".

Бу ерда гап Машрабнинг Оғоҳқўхана наазр этилган қизлардан бирини севиб қолиши ва бунинг оқибатида вахшиёна ҳазоланиши устида бормоқда. Таджикотларда, жумладан Мумин Ҳошимхонов китобида ҳам, кўйидаги фикрга дуч келами: "Машрабнинг Оғоҳқўхана хузыридаги єтти йиллик хизмати — уз ўйларни ташигани, уч ўйларни сув ташигани ва яна бир йил останонда ётган, шу ётти йил ичидан бир пўстини ёзда ҷармини, кишида ўнгни кийгани — бу хали пиринг дийдо-

юрига обрў кўшилса қўшилдики, асло камаймади.

Бу факти келтираётганинг бойси, тарихий воқеа-ходисаларни шархлашда, тарихий шахслар ҳаёти ва фаолиятига доир таджикотларда, публицистик асарларда ноҳолис талкинлар, ноаникликлар, тарих ҳақиқатига зид хуласалар тўлиб-тошиб ётиди. Хануз маъно-моҳияти тўла-тўқис очиб берилмаган, бахорланмаган воқеалар бор. Бундай пайтда мухтарам олимларимизнинг мозийга ва мавзуга қайтиш туштишлари нафакат ўрнилди, айни чорда, катта маънивий эҳтиёж ҳамид.

Франциянинг Ўзбекистондаги дастлабки фавулодда ва мухтор элчиси Жан Пол Везин таҳририядаги бўлган бир субҳатда "Тарих воқеелиги хеч қаён ўзгармайди, аммо уларга нисбатан муносабат ўзгариши мумкин", деган эди.

Ушбу маколани шу фикр билан якунламоқчи бўлиб турганимда мархум ҳофизи Маъруфхўжа ота Баҳодировнинг бир ҳуқиқаси ёдимга тушиб қолди: "Бизнинг кишилкотка бир поляя уста келиб копди, — деган эди уи киши. — Ўйларни таъмираб, печка куриб юри. Кули гул, инсофли экан, канча берсангиз индамай олиб кетаверди. Шу эҳтиёжий бизнисига ҳам келиб пекча курди. Катта бир хонани таъмир кинди. Жавоннинг устида шоҳ Машрабнинг бир китоби турган эди. Муқосавида Машраб оловонинг ичидан чиқиб турбиди. Халиги уста бир куни қарасам, шу китобни томоша қилиб турбиди. "Бу ким?", деб мендан сурди. "Сен уни жойига кўй, тегма, тушнамайсан", дедим. Эртасига менга битта расм кўрсатди. Э парвардигор, бу уста балои азим экан, Машрабнинг олов ичидан чиқиб борар экан; замонасозлик килиб, шоини ўтигаётдиган, Аллоҳдан қайттан, Исломдининнинг ашаддий мухолифи сифатида шевраридаги мавзунни бузиб талқин кигланганини очиқ-оидайн ўтиришади, Машраб руҳи олдидан ўтиришади, Машрабнинг кишилкотида шоҳнадай жасоратин топа олди ва бу тазарурдан сўнг у кишининг олимллик

базъи устоzlаримизни ўз иктиёларни бориб бердилар, тазарур килдилар. Аммо ҳамма ҳам бундай мардликка бормади. Тўқсонинчи йилларнинг бўшида газетада

"Тазарур" деган руҳи очдик, кўллар учун

Мумин Ҳошимхонов замон таъсирида Машраб шахси ва фаолиятига нисбатан бир мунъа ўтиборсизлик килингиларни ҳақида фикр юритар экан, бироз жўшиб, хаянга берилиб кетса-да, ўтган асринг тўқсонинчи йили ёшлар

бошида газетада эълон килинган бир таъмираб

рига, илтифотига мусассар бўлгани эмас эди.

Пир шундай муроҳматом килиши зомиди, шу муроҳматом боси Машраб

дек нуткиндан шогирд. Ҳақнинг дийдорига, унинг нури жамолини кўриш бўлтига ноил бўлиши керак эди. Бу даргоҳда юришдан мақсад шу эди... " Демак, канизак — бир баҳона, Машраб эса Ҳақ йўлида ҳаттоти нафси амморани курбон килишга ҳам тайёр бир кул.

Машраб ижоди ва дунёкашига кизиқеттган, уни тушунишга уринаётган

бондаги фикрига етишган таджикотларидан асосий фикр ва мулоҳазаларни кўйсий таҳтил келади, бунда китобхонда Машраб тўғрисидан ўтиришади.

Мумин Ҳошимхонов замон таъсирида

Машраб шахси ва фаолиятига нисбатан бир мунъа ўтиборсизлик килингиларни ҳақида фикр юритар экан, бироз жўшиб, хаянга берилиб кетса-да, ўтган асринг тўқсонинчи йили ёшлар

бошида газетада эълон килинган бир таъмираб

рига, илтифотига мусассар бўлгани эмас эди.

Пир шундай муроҳматом килиши зомиди, шу муроҳматом боси Машраб

дек нуткиндан шогирд. Ҳақнинг дийдорига, унинг нури жамолини кўриш бўлтига ноил бўлиши керак эди. Бу даргоҳда юришдан мақсад шу эди... " Демак, канизак — бир баҳона, Машраб эса Ҳақ йўлида ҳаттоти нафси амморани курбон килишга ҳам тайёр бир кул.

Машраб ижоди ва дунёкашига кизиқеттган, уни тушунишга уринаётган

бондаги фикрига етишган таджикотларидан асосий фикр ва мулоҳазаларни кўйсий таҳтил келади, бунда китобхонда Машраб тўғрисидан ўтиришади.

Мумин Ҳошимхонов замон таъсирида

Машраб шахси ва фаолиятига нисбатан бир мунъа ўтиборсизлик килингиларни ҳақида фикр юритар экан, бироз жўшиб, хаянга берилиб кетса-да, ўтган асринг тўқсонинчи йили ёшлар

бошида газетада эълон килинган бир таъмираб

рига, илтифотига мусассар бўлгани эмас эди.

Пир шундай муроҳматом килиши зомиди, шу муроҳматом боси Машраб

дек нуткиндан шогирд. Ҳақнинг дийдорига, унинг нури жамолини кўриш бўлтига ноил бўлиши керак эди. Бу даргоҳда юришдан мақсад шу эди... " Демак, канизак — бир баҳона, Машраб эса Ҳақ йўлида ҳаттоти нафси амморани курбон килишга ҳам тайёр бир кул.

Машраб ижоди ва дунёкашига кизиқеттган, уни тушунишга уринаётган

бондаги фикрига етишган таджикотларидан асосий фикр ва мулоҳазаларни кўйсий таҳтил келади, бунда китобхонда Машраб тўғрисидан ўтиришади.

Мумин Ҳошимхонов замон таъсирида

Машраб шахси ва фаолиятига нисбатан бир мунъа ўтиборсизлик килингиларни ҳақида фикр юритар экан, бироз жўшиб, хаянга берилиб кетса-да, ўтган асринг тўқсонинчи йили ёшлар

бошида газетада эълон килинган бир таъмираб

рига, илтифотига мусассар бўлгани эмас эди.

Пир шундай муроҳматом килиши зомиди, шу муроҳматом боси Машраб

дек нуткиндан шогирд. Ҳақнинг дийдорига, унинг нури жамолини кўриш бўлтига ноил бўлиши керак эди. Бу даргоҳда юришдан мақсад шу эди... " Демак, канизак — бир баҳона, Машраб эса Ҳақ йўлида ҳаттоти нафси амморани курбон килишга ҳам тайёр бир кул.

Машраб ижоди ва дунёкашига кизиқеттган, уни тушунишга уринаётган

бондаги фикрига етишган таджикотларидан асосий фикр ва мулоҳазаларни кўйсий таҳтил келади, бунда китобхонда Машраб тўғрисидан ўтиришади.

Мумин Ҳошимхонов замон таъсирида

Машраб шахси ва фаолиятига нисбатан бир мунъа ўтиборсизлик килингиларни ҳақида фикр юритар экан, бироз жўшиб, хаянга берилиб кетса-да, ўтган асринг тўқсонинчи йили ёшлар

бошида газетада эълон килинган бир таъмираб

рига, илтифотига мусассар бўлгани эмас эди.

Пир шундай муроҳматом килиши зомиди, шу муроҳматом боси Машраб

дек нуткиндан шогирд. Ҳақнинг дийдорига, унинг нури жамолини кўриш бўлтига ноил бўлиши керак эди. Бу даргоҳда юришдан мақсад шу эди... " Демак, канизак — бир баҳона, Машраб эса Ҳақ йўлида ҳаттоти нафси амморани курбон килишга ҳам тайёр бир кул.

Машраб ижоди ва дунёкашига кизиқеттган, уни тушунишга уринаётган

бондаги фикрига етишган таджикотларидан асосий фикр ва мулоҳазаларни кўйсий таҳтил келади, бунда китобхонда Машраб тўғрисидан ўтиришади.

Мумин Ҳошимхонов замон таъсирида

Машраб шахси ва фаолиятига нисбатан бир мунъа ўтиборсизлик килингиларни ҳақида фикр юритар экан, бироз жўшиб, хаянга берилиб кетса-да, ўтган асринг тўқсонинчи йили ёшлар

бошида газетада эълон килинган бир таъмираб

рига, илтифотига мусассар бўлгани эмас эди.